

mitus et lacrymas compulit : sicque Concilium, Apostolica benedictione lætificatum, in pace dimisit.) Tres autem vices Henricus, ut dictum est, Romam venerat. Sed unum est quod cum silentio præterire non oportet : in ultima namque secum Guibertum Ravennatensem, jam multoties damnatum et depositum, deduxit; et invasorem super D. Gregorium Papam præposuit. Sed quid diabolus et Antichristus Romæ et in omnibus ejus finibus est operatus, longum est narrare. In castro namque S. Angeli, secum paucis Dominus Papa reclusit, quoniam aliter Romæ remanere non poterat : Romani vero malam, quam habuerunt a principio, consuetudinem perficere ut prius cœperunt : castrum undique muris obseraverunt, ita quod nulli fas esset introeundi vel redeundi. Rex Capitolium ascendit, domos omnes Corsorum evertit, Romam ut propriam domum cœpit habere. Dehinc (192) Septem-solia, in quibus Rusticus (193), nepos prædicti Præsulis, considerat, obsidens, cum multis machinationibus attentavit, quibus quam plurimas columnas subvertit. Cui nuntius advenit, si non de obsidione exurgeret, a Roberto Guichardi Duce Apuliæ expulsus esset, et de ejus manibus nemo eum liberare posset : quoniam prædictus Dux fidelis et devotus erat B. Petri et præfati Pontificis, et dignum erat ut filius patrem de tanta captione eriperet.

16. Rex vero, accepto cum suis consilio, Romanos omnes sic allocutus est : Patres et filii, vobis coronam Imperii et regni gubernacula manibus vestris et potestati committo, animamque meam in

(192) Ciacconius, in Vita Gregorii IX, creatum ait prope Septizonium, in Diaconia S. Lucie in Septisolio. Alexander Donatus eam esse censet quæ nunc dicitur S. Lucie in Silice, et in Esquiliis sitam fuisse ait : est autem verosimile Septisolium, corrupte dictum a plebe, pro Septizonio.

(193) Præfectura hæc fuit, ut apparet, militaris; proinde a nobilitate muneris quod gessit nepos, argumentum duci posset ad nobilitatem ipsiusmet Gregorii patris vel avunculi, in favorem Petraccii eandem adstruentis.

(194) Hic ex Bertholdo ponendum esset, quomodo Romæ in festo S. Joannis Baptistæ, puta 24 Junii, cum ibi Henricus adhuc moraretur, Gregorius anathema in eum et Guibertum renovavit : quod iterum post Regis discessum fecit in Synodo, collecta mense Decembri, ut credimus; siquidem, ut

vestram curam trado. Quoniam mihi operæ pretium in Longobardiam vertere iter, promitto vobis quod, si unquam rediero, totum meipsum et omnia quæ habeo et habere potero modis omnibus tradam. Sed pius et clemens Dominus, qui novit omnium cogitationes, diu per eum non est passus Ecclesiam suam vexari : qui ad hanc civitatem ultra non est reversus. Robertus Guichardi, Romæ appropinquans diebus his ad liberandum D. Papam, primitus non intravit : sed diu non stetit, donec intravit : aditum namque per portam Flamineam habuit. Romani, audito eum intrasse, bellum erexerunt : sed nihil ei facere potuerunt, imo ipse cum suis totam Regionem illam, in qua ecclesiæ S. Silvestri et S. Laurentii in Lucina sitæ sunt, penitus destruxit et fere ad nihilum redegit. Dehinc ivit ad castrum S. Angeli, D. Papam ab eo abstraxit, secumque Lateranum deduxit : omnesque Romanos deprædari cœpit et exspoliare, atque (quod injuriosum est nuntiare) mulieres dehonestare, regionesque illas circa Lateranum et Coliseum positas igne comburere (194).

17. Eodem anno per totum orbem magna fames fuit, quod exinde multi homines mortui sunt, et sol (195) eclipsim passus est : terra mota est, castrum S. Angeli (196) captum est. Dux vero Apuliæ secum D. Papam deducens, apud Salernum dimisit; ibique amabilis Deo vir Catholicus, et contra hæreticorum arma defensor Ecclesiæ, liberator pauperum, captivorum consolator, orphanorum miserator, vitam finivit, atque Deo animam reddidit octavo Kalendas Junii.

ait Paulus num. 100, circa Kalendas Januarii prænoscere cœpit dissolutionem corporis sui. Potuit tamen etiam initio sequentis Quadragesimæ habita Synodus fuisse post 9 Martii, cum Pascha agendum esset 20 Aprilis. Cum autem Bertholdus priorem anathematis renovationem tam expresse dicit factam Romæ, videtur indicare Synodum hanc ibi factam non esse, sed alibi, puta in Monte Cassino, priusquam Salernum deduceretur Pontifex.

(195) Hanc eclipsim nemo alius historicus adnotavit, unde ejus accuratius definienda occasio defuit Calvisio in Opere chronologico, omnium quas reperit eclipseon calculos subducere solito, ex astronomicis præceptis.

(196) An a Romanis seditiosis, post Gregorii discessum vel decessum, Guiberto faventibus? Ita suspicor : residebat enim tunc Romæ Guibertus.

PROŒMIUM MABILLONII

Ad Vitam sancti Gregorii VII, scriptam a Paulo Bernriedensi, subæquali.

(Acta SS. Bened., parte II Sæculi VI, p. 403.)

1. Magnis controversiis occasionem præbuit ingens illa sacerdotium inter et imperium discordia, quæ sub Gregorio septimo papa et Henrico quarto imperatore exarsit. De his alii aliter scripsere auctores historiarum, tum veteres cum recentiores,

prout scilicet partibus addicti fuerunt. Nec animus est ejusmodi quæstiones refricare, quæ nihil ad nostrum institutum pertinent, et ex aliis auctoribus facile haberi possunt. Satis erit nobis Vitam hujus pontificis proferre, quam a Paulo Bernriedensi;

æquali auctore, paulo post ipsius Gregorii mortem litteris mandatam ex Gretsero et Bollando mutuati sumus. Porro Paulus, Vitæ hujus auctor, fuit primum Ratisponensis Ecclesiæ canonicus, qui cum ex ea urbe ab Henrico IV, quod ejus partibus non faveret, fuisset ejectus, in cœnobium Bernried, recens constructum, sese recepit, ubi, suscepto canonicorum regularium instituto, aliquot annis degit. Inde Romam profectus pontificibus familiaris fuit. Præter Gregorii Vitam alia item opuscula conscripsit, e quibus ipsemet beatæ Herluçæ Vitam infra laudat, quam ab eodem Gretsero editam Bollandiani die 18 Aprilis ediderunt.

2. Recentiores nonnulli Gregorium ex prænobili Aldobrandinorum familia ortum fuisse scribunt, ad quod probandum vix aliud quidquam proferre valent, præter nominum similitudinem. Hildebrandus quippe vocabatur priusquam eveheretur ad pontificatum, ut omnibus notum est. Sed quam sit frivola ejusmodi ratio, nemo non videt. Baronius e contrario Gregorium humili loco, patre scilicet fabro lignario, natum fuisse ait, quod Gregorio probro verti non posse, Jesu Christi Domini nostri exemplo, evincit. Qui cum Verbum Patris et verus Dei Filius esset, ex paupere Virgine nasci, et fabrum patrem, ut putabatur, habere non est dedignatus. Papebrochius vero licet primam opinionem rejiciat, alteri tamen non assentitur in præmissis ad Vitam Gregorii VII, die 25 Maii Bollandiani, ubi Gregorium e nobili familia prodiisse probari posse exinde censet, quod in Actis pontificum manuscriptis, quæ penes se asservari dicit, legatur Gregorii nepotem fuisse *Rusticum præfectum Septem-soliis*, seu domui quam instar arcis munitam frustra machinis bellicis expugnare conatus fuit Henricus imperator. Quod quidem officium, inquit ille, plebeio homini commissum minime fuisset. Eandem sententiam suam confirmat Pauli ipsius auctoritate, qui in Gregorii Vita, observat eundem pontificem habuisse avunculum abbatem monasterii sanctæ Mariæ in Aventino. Verum cum in antiquis monumentis nihil certi ad dirimendas ejusmodi controversias, auctoribus minime sibi consentientibus, inveniatur, frustra iis fusius agitandis vacare non licet. Eundem in Tuscia natum diserte asserit Paulus, quod alii Senis, alii apud Soanam contigisse volunt. His adversatur Hugo Flaviniacensis in Chronico Vir dunensi, ubi Gregorium *Romæ natum ex parentibus civibus Romanis*, disertis verbis affirmavit.

3. Aliquot futura ejus sanctitatis præsentia profert Paulus : at silet quod ei adhuc infantulo contigisse aiunt in fabri, quem quidam volunt, ut mox dicebamus, ipsius patrem fuisse, officina; ubi ex segmentis rejectaneis cum adhuc nesciret litteras, tamen ludendo eas ita composuisse memoratur, ut Davidicum illud exprimerent oraculum : *Dominabitur a mari usque ad mare*. Aliud ejus futuræ potentiae priori adjicit præsentium Theodoricus Engelhusius canonicus Hildesheimensis in Vitis imperatorum ex

A domo Brunswicensi oriundorum, ubi in Vita Henrici II imperatoris, cognomento Nigri, narrat Hildebrandum, qui tunc Henrici filii ejus pædagogus erat, visum fuisse in somnis ipsi imperatori cum suo ipsius filio ad mensam assidere, cornua habentem ad cælum usque sublimia, quibus eundem Henricum filium in lutum dejiciebat, quam visionem cum Augusta de Henrico filio per Hildebrandum ex Imperiali sede exturbando interpretata fuisset. imperator eundem Hildebrandum in vincula conjecisse fame enecandum narratur, quem postea tamen, uxoris intercessione, liberum abire permisit, ne temere somniis fidem adhibendo, innocuum perire juberet, sed hæc incerta sunt, sicut et alia multa a recentioribus conficta, quæ proinde omittere visum est.

B 4. Certum est omnino Gregorium ab ipsa pueritia monasticæ professioni nomen dedisse, quam reliquo vitæ tempore et dilexit, et ejus exercitiis, quantum patiebatur rerum gerendarum necessitas, incubuit. Eum a *puero monachum* fuisse disertis verbis tradit Ordericus Vitalis, auctor illorum temporum accuratissimus, libro IV Historiæ ecclesiasticæ. Idem repetit libro VII, ubi fuse ejus historiam prosequitur. |Eundem *professione monachum* appellat Chronographus noster Saxonicus ms. *Adolescentiam*, inquit Hugo Flaviniacensis in Chronico Vir dunensi, *assumpto sanctitatis proposito, inter mundi contemptores, non sine magnis perfectionis indicibus perdomuit*. His accedit Domnizo in Vita Mathildis, ubi Gregorii mortem monachos præ cæteris, quod ipse monachus fuisset, deslevisse observat. Et quidem Petrus Damiani in opusculo 32, quod adhuc monachus ipsi Hildebrando nuncupavit, eum semper *fratrem* suum appellat, tum in præfatione, tum in totius operis decursu. Omittimus Theodoricum supra, num. 3, laudatum, Trithemium et alios ejusmodi auctores. Locum vero in quo monasticam professionem vovit, indicasse videtur ipse Paulus, num. 9, ubi scribit Hildebrandum a pueritia avunculo suo abbati sanctæ Mariæ in monte Aventino commendatum fuisse, ad litteras simul et morum disciplinam addiscendas, quod brevi ab eo factum fuisse commemorat.

C 5. Eundem in percelebri monasterio Cluniacensi monasticam vitam egisse sentiunt plerique scriptores, potissimum recentiores, qui eum testantur ibidem prioris officio fuisse donatum. Id diserte tradit Otto Frisingensis episcopus, scriptor haud ignobilis, qui refert Leonem IX ab imperatore pontificem designatum in Italiam properantem Cluniacum divertisse, ubi tunc Hildebrandus prior erat, cujus consilio eundem, abdicatis pontificalibus insignibus, sub peregrini habitu Romam perrexisset, comitante eum eodem Hildebrando, qui Romanos ad eligendum ipsum jam ab imperatore electum induceret. Certe Gregorium erga Cluniacenses optime affectum fuisse nemo in dubium revocare potest. Ipse etiam] sancto Hugone familiariter utebatur, ut ex ejus Vita patet. Sub sancti Maioli, seu potius,

nam ibi memoria lapsum fuisse Paulum censemus, sub sancti Odilonis disciplina in rebus spiritualibus eum eruditum fuisse colligi potest ex Vitæ initio, ubi legitur, scintillarum visionem sæpius ostensam primitus in Hildebrando Cluniacensis monasterii patrem sanctum Maiolum adnotasse, eique illud Joannis Baptistæ adaptasse : Iste puer magnus erit coram Domino. Observat idem auctor Hildebrandum *adolescens ingressum in Franciam profectum fuisse, domiturum ibi carnis petulantiam et molestia peregrinationis et instantia eruditionis*. Quæ fortasse in monasterio Cluniacensi, tunc temporis celeberrimo, perfecit. Romam reversus, indeque cum Gregorio VI, exulare coactus, rediit procul dubio Cluniacum, ubi prioris officio donatus fuit, si tamen hac unquam dignitate potius fuit. Certe eundem in monasticis disciplinis eruditum fuisse inde colligi potest, quod a Leone IX, post reditum in Urbem, monasterio sancti Pauli præfectus fuerit, ut eo in loco regularem disciplinam, quæ ibi teperat, restitueret. Is est ipse qui eo nomine Vindocinensibus ecclesiam sanctæ Priscæ in monte Aventino Romæ sitam eo pacto cessit, ut ibi semper duodecim monachi Vindocinenses, nec unquam minus quam octo *regulariter vivant*. Id discimus ex litteris Alexandri papæ, quinto pontificatus sui anno datis, quibus *convenientiam* confirmat ea de re factam inter Hildebrandum archidiaconum atque cænobii sancti Pauli æconomum seu rectorem, et Odericum Vindocinensem abbatem. Qua ratione nonnulli eum Vallumbrosano ordini nuper ascripserint, fusc exponit et confutat Papebrochius, paragrapho 4, sed nulla ea de re apud eruditos auctores potest esse difficultas. Distinguendus est tamen noster Hildebrandus ab alio ejusdem nominis Cluniacensi priore sive præposito, qui in Vita sancti Odonis laudatur. Quanta vero fuerit nostri erga professionem monasticam, cum ad pontificatum euectus fuit, propensio, ex variis ejus epistolis liquet, in quibus passim monachorum sanctimoniam laudat eorumque quieti, adversus quoslibet eis infensos, paterne providet. Legenda est ea de re ejus epistola 13, lib. I, ubi Manassem Remorum archiepiscopum monachos sancti Remigii vexantem comprimit; plures ad Lanfrancum scripsit in gratiam monachorum Angliæ. Eorum plerosque in cardinalium collegium adlegit; statim atque pontifex fuit renuntiatus, Casinensem abbatem sibi adesse voluit, ac morti proximus Hugonem Diensem, Ottonem ex Remensi canonico monachum, tunc cardinalem Ostiensem, ac Desiderium Casinensem, solos ut sibi substituantur dignos designavit, ex quibus duo ultimi Benedictini pontifices fuere. Denique, ut ait Ordericus Vitalis, libro IV, *alios quoque monachos, prout ratio ducebat promovit, et diversarum ecclesiarum tutelæ digniter præfecit*.

6. Auctoritatis et disciplinæ ecclesiasticæ acerrimus vindex fuit Gregorius, tam ante quam post initum pontificatum. Fervebat potissimum ejus stu-

adium adversus sacerdotes concubenarios, et Simoniacos, quæ duo vitia tunc temporis Ecclesiam pessumdabant in Germania potissimum et in Longobardia. Ii cum Henricum Germanorum regem, occasione investiturarum jam in pontificem male affectum suas in partes traxissent, nec id ferre posset Gregorius, magnum in Ecclesia catholica incendium excitarunt; cum alii pontifici, alii regi faverent. Pontifex regem tanquam multorum criminum reum, et frustra sæpius per litteras et legatos admonitum communionem, tum regno privavit. Quæ res ideo Henricum ejusque sectatores commovit, ut et ipse pontificem e sede disturbare conatus fuerit, procurata per episcopos sibi adhærentes adversus Gregorium Guiberti Ravennatis electione, qui Clementis III nomen usurpavit. Hinc natum gravissimum schisma; et episcoporum procerumque conventus frequentes tunc temporis fuere.

7. Placet omnino Gregorii cautio, quam in concilio Romano anno 1078 habito adhibuit in ferenda excommunicatione. Ut enim simpliciorum hominum qui ad ejusmodi dissensionum causas apprime discernendas non erant sufficientes, conscientiæ quieti provideret, declaravit tales homines excommunicationis vinculo innodatos non esse; sicut neque illos quibus pro conditione, ætate, aut natura excommunicatorum consuetudinem vitare non licebat. Gregorii verba proferenda sunt ex Hugonis Flaviniacensis Chronico Viridunensi ad annum 1078. *Et quoniam multos, peccatis nostris exigentibus, pro causa excommunicationis quotidie perire cernimus, partim ignorantia, partim etiam nimia simplicitate, partim timore, partim etiam nimia necessitate, devicti misericordia, anathematis sententiam, prout possumus, ad tempus opportune temperamus. Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo subtrahimus videlicet uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos et servientes, et omnes alios qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scclera perpetrentur, et illos qui ignoranter excommunicatis communicant, seu illos qui communicant cum eis qui communicant excommunicatis. Quicumque autem orator, sive peregrinus aut viator in terra excommunicatorum venerit, ubi non possit emere, aut non habet unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis non sustentatione superbiæ, sed humanitatis causa aliquid dare voluerit, non prohibemus. Idem testatur Bertholdus Constantiensis presbyter in Chronico ad annum 1078. Hæc procul dubio didicerat Gregorius ex beati Patris Benedicti regula, qui semel et iterum vetat, ne illi, qui quanta sit excommunicationis pœna ignorant, ea feriantur. Et quidem eum ejusmodi censuræ non nisi ad ædificationem adhibendæ sint, aliter agendo, in destructionem eas frequentius usurpari contingit. Plura habentur variis in conciliis, quæ ab eo pontifice congregata sunt, ad disciplinæ ecclesiasticæ restitutionem, vitiorumque extirpationem præclare sancita, quæ hic fu-*

sus describere non est nostri instituti, et quidem A habentur in vulgatis conciliorum collectionibus.

8. Idem reformandæ Ecclesiæ, virtutisque promovendæ ardens studium, plerisque in ejusdem beati pontificis epistolis elucet. Inter quas complures sunt ad varios totius orbis Christiani reges et principes, quibus bonos laudibus et gratulationibus ad majora pro Ecclesiæ utilitate suscipienda adhortatur; vitiosos vero nititur minis et ecclesiasticis censuris ad meliorem frugem revocare. Alfonso Castellæ regem, qui uxoris suæ consanguineam in conjugem assumpserat ab incestuoso connubio deterruit; Robertum Guiscardum Nortmannorum in Italia principem, qui Ecclesiæ terras devastabat, communionem privavit, ac postea facti pœnitentem restituit communioni ecclesiasticæ. Econtra optimos B principes modis omnibus quibus valebat, sibi satagebat devincire. Hinc mitræ usum Bohemiæ duci, ab Alexandro II jam permissum, confirmavit. Sueino Danorum regi litteras non semel scripsit, quibus ipsi, ob propensissimam in sedem apostolicam voluntatem gratulatus est, atque ab eo expetiit ut unum e suis filiis in Italiam mitteret, qui *dux, princeps ac defensor Christianitatis* esset. Ad ejusdem regis Sueini filium, jam patri defuncto suffectum, scripsit, ut eum patris sui virtutis æmulum ad Ecclesiarum defensionem invitaret.

9. Ingens etiam illi desiderium inerat omnes Ecclesias in unam fidei concordiam revocandi; quantum vero efflagitaverit unionem Ecclesiæ Græcæ cum Romana, discere licet ex ejus epistola decima octava C libri 1, quæ est ad Michaelem Orientis imperatorem data. Quin et in Orientem proficisci meditabatur, quod Henrico Romanorum regi epistola 30 libri 11 testatus est, non solum ut Græcos, Armenos aliosque hæreticos Ecclesiæ reconciliaret, sed etiam ut Christianos eriperet, qui sub Saracenorum servitute gemebant.

10. Omnes ita Romanæ Ecclesiæ communionem ambire volebat, ut etiam rituum discrepantiam ægre ferret: hinc tantopere desudavit, ut ritum Mozarabicum, quo a compluribus sæculis Hispaniarum Ecclesiæ utebantur, penitus auferret. Exstant ea de re ejus epistolæ 63 et 64 libri 1 ad Alfonso Castellæ, et Sancium Arragoniæ reges. Miraculo hac D occasione Mozarabicum ritum divinitus approbatum fuisse aiunt vulgati auctores Hispanici, ita ut projecto in ignem libro Mazarabico simul cum eo qui ritum Romanum complectebatur, isto in favillas statim redacto, prior illæsus servatus fuerit. At nemo hoc scripsit ante Rodericum archiepiscopum Toletanum, ut observat piissimus cardinalis Bona, qui Rodericus circa sæculi decimi tertii medium vivebat. Nec verisimile est ritum hunc ab Hispanis fuisse dimissum eo ipso tempore quo tam aperto miraculo ab ipso Deo comprobatus fuisset. Quamvis non ita in Hispaniarum Ecclesiis ejus usus abolitus fuerit, ut in plerisque monasteriis, imo etiam in nonnullis ecclesiis cathedralibus, adhuc tempore

Roderici, non servaretur. Typis tandem editus est, jubente cardinale Ximeno, qui in capella quadam Ecclesiæ Toletanæ, nonnullisque in ecclesiis parochialibus hodieque observari dicitur. Cæterum eodem flagrabat desiderio Gregorius cum F. Sueonum regi gratulatus est, quod Gallicanos quosdam verbi Dei ministros suscepisset, a quibus ritus Romanæ Ecclesiæ acceperat; ipsum vero interpellat epistola 11 lib. VIII, ut nonnullos e suis clericos aut episcopos Romam mittat, qui, sedi apostolicæ *gentis moribus et terræ habitudinibus* expositis, inde mandata in patriam referrent, queis tota gens imbueretur. Ad idem pertinet epistola 13 libri VIII, in qua Olavum Norvegiæ regem monet (quod se jam Danorum regi scripsisse dicit) ut de junioribus et nobilioribus regni sui aliquot ad aulam Romanam mittat, qui sub *alis apostolorum Petri et Pauli* eruditi, postea in patriam reduces, totam regionem in Romanæ Ecclesiæ consuetudinibus erudire possent. Nonnulla ab eo circa ritus ecclesiasticos instituta refert auctor Micrologi, quæ a Baronio laudantur ad annum 1085.

11. Berengarium hæreticum post iteratas condemnationes sæpius ad vomitum redeuntem compressit vigilantissimus pontifex, et quem anno 1055, sub Victore II tunc sedis apostolicæ legatus in concilio Turonensi, ad ejurandam suam hæresim jam compulerat, pontifex factus eundem Romam accersitum semel et iterum in duobus conciliis, post editas duas fidei confessiones Ecclesiæ restituit. Sed de hac re actum est in præfatione huic tomo præfixa.

12. At hic omittere non licet, summam ejus in sacrosancti eucharistiæ sacramenti frequentatione devotionem, ac pietatem in beatissimam virginem Mariam, quæ duo tanquam firmissima in humani generis hostem propugnacula, Mathildi comitissæ ita commendavit, ut simul ea cum peccati odio, humilique cordis contritione conjuncta esse voluerit. Legenda est ea de re ejus epistola 47 libri primi. *Inter cætera, inquit, quæ tibi contra principem mundi arma, Deo favente, contuli, quod potissimum est, ut corpus Dominicum frequenter acciperes indicavi, et ut certæ fiduciæ Matris Domini te omnino committeres præcepi.* Tum profert selecta ex sanctis Ambrosio, Gregorio, et Joanne Chrysostomo testimonia, quibus illi sanctissimi viri ad frequentanda sacramenta, sui ævi fideles invitabant; tandem laudata beatissimæ Virginis erga peccatores conversos clementia, sic concludit: *Pone itaque finem in voluntate peccandi, et prostrata coram illa, ex corde contrito et humiliato lacrymas effunde, invenies illam indubitanter promptiorem, etc.*

13. Gregorium etiam ante mortem miraculis claruisse innuit Lambertus Scafnaburgensis monachus ad annum 1077, ubi ait signa et prodigia, quæ per ejus orationes frequentius fiebant, simul cum zelo ferventissimo, quo pro Deo et ecclesiasticis legibus exæstuebat, sufficientia fuisse ad explodendas ejus inimicorum venenatas detractones. Obiit Salern,

quo, ut Henrici insidias evitaret, confugerat. Nulla est circa ejus mortis tempus dissensio apud auctores vulgatos, qui omnes fatentur eum anno 1085, die 25 Maii, e vivis excessisse. Ibidem sepultus est in ecclesia metropolitana. At memoria lapsus est Ordericus Vitalis lib. VIII, ubi scribit Gregorium Beneventi excessisse e vivis, ibique fuisse sepultum *in confessione beati Bartholomæi apostoli*. Miraculorum copiam ad ejusdem pontificis tumulum factam fuisse testatur idem auctor. *Ubi, iuquit, meritis ejus fidelis petentium miraculorum copia divinitus ostensa est. Tum subjungit : Nam leprosi de aqua unde corpus ejus ablutum fuerat petierunt. Qua consecuta fideliter loti sunt, et opitulante Deo protinus mundati sunt.* Laudes ejus auctores plerique, recentiores simul et antiqui, fusius prosequuntur. Gretserus in ejus apologia quinquaginta omnino recenset ejus laudatores. Petrus Damiani eum *sanctissimi ac purissimi consilii virum* appellat. Desiderius abbas Casinensis, qui ei sub Victoris III nomine successit, libro tertio Dialogorum eundem *Christi Ecclesiam verbis simul et exemplis illustrasse* scribit. Sanctus Anselmus Lucensis episcopus sin-

gularem pro ejus defensione librum edidit contra Guibertum antipapam. Cæteros omitto, quorum vel nomina solummodo recensere ob multitudinem facile non esset. Eum *confessorem et martyrem* obiisse dicit Hugo Flaviniacensis in Chronico, ubi plura de ejus gestis et obitu referuntur.

14. Gregorii tamen festum ante sæculi hujus initium publico cultu celebratum nusquam fuit, quod primum fieri permisit Paulus V summus pontifex, ut ex ejus bulla patet, data anno 1609, quam integram refert Papebrochius in præmissis ad ejusdem beati viri Vitam paragrapho 2, ubi et habet litteras Joannis Beltrani de Guevara archiepiscopi Salernitani, qui ejusdem beati pontificis officium solemniter in tota sua diocesi recitari præcepit. Gregorii tamen memoria jam antea in Martyrologio Romano consignata fuerat, anno scilicet 1584, quo Gregorii decimi tertii auctoritate illud fuerat emendatum. In nova ejusdem editione a Baronio procurata auctoritate Sixti V, idem beatus pontifex laudatur his verbis die 25 Maii : *Salerni depositio beati Gregorii papæ septimi, ecclesiasticæ libertatis propugnatoris ac defensoris acerrimi.*

VITA SANCTI GREGORII VII

Auctore Paulo Bernriedensi.

(Vide supra in Actis jam editis hujus voluminis, col. 39.)

DE GESTIS GREGORII VII

Contra investituras et Simoniam, et pro cælibatu clericorum.

(MABILL., Acta SS. Bened., Præf. ad part. II, Sæc. III, p. 41.)

Gregorium VII magnum virum fuisse, et magnos in exiguo corpore gessisse spiritus, etsi non consentirent omnes, certè satis superque contestantur præclara facta quæ pro instauratione ecclesiasticæ disciplinæ aggressus est et maxima ex parte perfecit. Quod si in quibusdam videtur excessisse modum, ut difficile est eum in rebus arduis et difficillimis semper tenere, excusare ipsum debent tantorum factorum merita; quæ in rem publicam Christianam redundarunt, a nemine jure improbanda. Quid enim probabilius, quid vero difficilius quam ecclesiasticarum investiturarum abusus, tanto temporum decursu, tanta sæcularium principum auctoritate obfirmatos, penitus evellere, Simoniam fere ubique grassantem extirpare, cælibatum clericorum pene ab interitu revocare? Et tamen (quod Leo IX cæterique post eum Romani pontifices nullo propemodum fructu tentaverant) hæc omnia præstitit strenuissimus pontifex, renitentibus : passim

sæculi principibus, obstrepentibus undique insultantibusque adversariis, id est Nicolaitis et Simoniacis, qui principum animos in eum accendebant in primis Henrici imperatoris cujus partibus adhærebant, ut ipsos adversus Gregorium ejusque decreta tutaretur. Sane Gregorium suoapte genio potius ad indulgentiam quam ad immoderatum fervorem propensum fuisse probant tum ea quæ pro restitutione multorum episcoporum gessit (GREG. VII, lib. V, ep. 17), tum litteræ quas principio ad Henricum imperatorem scripsit (lib. III, epist. 7 et 10, etc.). Verum pontificis animum exasperavit illius pervicacia simul et inconstantia : pervicacia quidem in resistendo Gregorii piissimis ac necessariis studiis pro reformandis clericis; inconstantia vero, quippe qui toties datam fidem fefellit. His accessit quod pontificem ipsum Romæ in custodiam retrusit, Guiberto antipapa in locum ejus intruso. In his porro aliisque ita modum semper tenere, ut